

EUDR v praksi: Kaj prinašajo zadnje poenostavitve in razvrstitev držav?

Matjaž Dovečar, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Tomaž Remic, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Objavljeno na spletu 07.07.2025 (<https://doi.org/10.20315/IG.2025.0033>)

Začetek izvajanja Uredbe (EU) 2023/1115 o proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov (uredba EUDR) se nezadržno približuje. V letošnjem aprilu in maju je Evropska komisija (v nadaljevanju EK)

predstavila paket ukrepov za poenostavitve izvajanja uredbe EUDR in izvedbeno uredbo EK s seznamom držav glede na stopnjo tveganja s pripadajočo metodologijo za razvrščanje držav glede na stopnjo tveganja krčenja gozdov (t. i. benchmarking). Slovenija je, skupaj z vsemi državami EU in pomembnejšimi trgovskimi partnericami zunaj EU, razvrščena med države z nizkim tveganjem. V prispevku osvetljujemo ključne novosti pri izvajanju EUDR, s poudarkom na lesu in lesnih izdelkih, ki vplivajo na delovanje gozdno-lesnih verig.

Izvajanje uredbe EUDR - poenostavitve in spremembe glede specifičnih proizvodov

V zadnjih mesecih so države članice in nekateri drugi zainteresirani deležniki na EK naslovili številne pripombe glede izvajanja uredbe EUDR, kot posledica le-teh pa je EK sprejela številne poenostavitve. Glavni vzroki zanje so zmanjševanje administrativnih in finančnih bremen, kjer EK ocenjuje zmanjšanje obojih za približno 30 % (Evropska komisija, 2025a), hkrati pa z njimi želi tudi zmanjšati glavne negotovosti pri zavezancih. Njim so sedaj na voljo nove smernice izvajanja uredbe EUDR, četrta izdaja odgovorov na najpogostejša vprašanja glede zahtev uredbe (FAQ) in osnutek delegirane uredbe za prilagoditev oziroma podrobnejšo določitev seznama obravnavanih proizvodov iz priloge 1 uredbe EUDR (govedo, kakav, kava, oljna palma, soja, guma, les) (CIRCABC, 2025). Glavne poenostavitve smo strnili v tri točke:

- Odgovornost prodajalcev lesa ali lesnih izdelkov na trg, ki to storijo prvič: prodajalec, ki prvič da les na trg (v Sloveniji običajno lastnik ali upravljavec gozda), nosi glavno odgovornost za skladnost z uredbo. Drugi subjekti v verigi (npr. predelovalci, končni uporabniki) se lahko sklicujejo na njegovo izjavo o potrebni skrbnosti. Vsak gozdni lesni sortiment ali izdelek mora pred vstopom na trg imeti referenčno in verifikacijsko številko, pridobljeno z vnosom potrebnih podatkov v informacijski sistem EU. Ti številki spremljata gozdni lesni sortiment ali izdelek do končnega uporabnika.
- Letno poročanje: prodajalci lahko, preden dajo les prvič na trg, predložijo eno skupno izjavo o potrebni skrbnosti za daljše obdobje, tudi za obdobje celega leta. Ta izjava tako pokriva več odločb Zavoda za gozdove Slovenije, kar bistveno zmanjšuje obseg poročanja.
- Skupinsko poročanje: V skupini podjetij lahko ena pooblaščen oseba odda skupno izjavo v imenu vseh podjetij v skupini, kar poenostavlja izpolnjevanje obveznosti.

Ne le poenostavitve, s svežnjem novosti je EK želela odgovoriti tudi na nekatere nejasnosti glede specifičnih proizvodov, v prvi vrsti z jasno opredeljenimi izvzetji iz uredbe. Temu je namenjen osnutek delegirane uredbe, s katero EK dopolnjuje prilogo I k EUDR. Med predlaganimi izvzetji iz nabora reguliranih surovin in proizvodov iz le-teh so zlasti embalažni material, ki je namenjen za namene zaščite oz. transporta glavnega izdelka (to so npr. leseni zaboji, palete ali lesene škatle), proizvodi iz bambusa in ratana, rabljeni in odpadni lesni proizvodi (vključujoč tudi žagovino, lubje in druge lesne ostanke, če so ti obravnavani kot odpadek) ter pomožne tiskovine, ki spremljajo druge proizvode (npr. navodila za uporabo, tiskani katalogi, etikete in podobno) (FSC, 2025). Z jasnejšimi opredelitvami glede specifičnih proizvodov se povečuje pravna varnost tako za zavezance kot tudi za organe nadzora, posledično pa se pričakuje tudi zmanjšanje administrativnih obremenitev obojih.

Od prodajalcev, ki prvič dajejo les ali lesne izdelke na trg, EUDR še vedno zahteva zakonito pridobivanje surovine ter zagotavljanje, da so le-te pridobljene brez krčitev gozdov v kmetijske namene ali ne povzročajo degradacije gozdov. Kljub poenostavitvam se ne spreminjajo temeljne zahteve in cilji uredbe.

Izvedbena uredba EK s seznamom držav glede na stopnjo tveganja krčitev gozdov

20. maja je EK objavila dolgo pričakovan seznam držav, razvrščenih glede na stopnjo tveganja krčitev gozdov. Objavljena izvedbena uredba EK s pripadajočo metodologijo razvrščanja držav (t. i. benchmarking) vse svetovne države izhodiščno razvršča med standardno tvegane, z uporabo treh pristopov pa države lahko uvrsti med nizko tvegane:

- neto izguba gozdov med letoma 2015 in 2020 je nična ali pod pragom,
- letna stopnja krčenja gozdov je pod 0,2 % in hkrati absolutna izguba manjša od 70.000 ha; za manjše države je relativni prag lahko presežen v primeru, če letna absolutna izguba površin gozdov ne presega 1.000 ha,
- če je država na meji med nizkim in standardnim tveganjem, se dodatno upoštevajo drugi vzroki za krčenje (npr. urbanizacija) in spremembe obsega kmetijskih površin (Evropska komisija, 2025b).

Večina držav (tj. 70 %) je uvrščena med nizko tvegane, med njimi tudi vse države EU in pomembnejše trgovske partnerice Slovenije zunaj EU. Med visoko tvegane so uvrščene zgolj štiri države, to so Belorusija, Mjanmar, Ruska federacija in Severna Koreja. Gre za države pod sankcijami Združenih narodov oziroma Evropskega sveta (Euractiv, 2025). Razvrstitev odloča o deležu potrebnih pregledov izjav o potrebni skrbnosti s strani pristojnih organov, in sicer 1 % gospodarskih subjektov za države z nizkim tveganjem, 3 % gospodarskih subjektov za države s standardnim tveganjem ter 9 % gospodarskih subjektov za države z visokim tveganjem in 9 % količin (Dovečar, Ščap, 2023).

Naslednji koraki za boljšo pripravo pred začetkom izvajanja EUDR

Med državami članicami EU kljub poenostavitvam uredbe EUDR še vedno ostajajo odprta vprašanja glede izvajanja uredbe in težnja po nadaljnjih poenostavitvah, kar se je pokazalo tudi na Svetu EU za kmetijstvo in ribištvo (AGRI FISH) konec maja 2025. Konsenza ali večinske podpore različnim predlogom (npr. tudi glede uvedbe kategorije držav »brez tveganja« ali ponovnemu zamiku izvajanja uredbe) ni. Posebej izstopa pobuda Švedske, da bi se uredba EUDR uporabljala zgolj za prodajalce, ki obravnavane proizvode prvič dajejo na trg EU (proizvajalce, uvoznike) oziroma jih izvažajo, medtem ko bi bili nadaljnji gospodarski subjekti v verigi (npr. predelovalci, trgovci) izvzeti iz obveznosti.

Tudi v Sloveniji se predvideva neposreden vpliv izvajanja uredbe EUDR na gospodarjenje z gozdovi in trgovino z lesom. Z namenom boljše priprave na začetek izvajanja uredbe se pripravljajo praktična navodila za lastnike gozdov oziroma prodajalce, ki prvič dajejo gozdne lesne sortimente na trg. Predvidoma bodo objavljena poleti 2025 in bodo vključevala jasna pojasnila zahtev uredbe ter konkretne scenarije lastnikom in upravljavcem gozdov, ki jim bodo v pomoč pri zagotavljanju skladnosti z uredbo (npr. katere informacije o poseku in posesti bo moral lastnik gozda zagotoviti odkupovalcem lesa oz. trgovcem). S tem se bo zagotovila jasnejša podpora zavezancem in olajšala usklajenost prakse z evropskimi zahtevami.

Viri

CIRCABC, 2025. Pogosta vprašanja in odgovori (FAQ), 4 različica. URL:
<https://circabc.europa.eu/ui/group/34861680-e799-4d7c-bbad-da83c45da458/library/e126f816-844b-41a9-89ef-cb2a33b6aa56/details>. Zadnja sprememba: 14. 5. 2025 (citirano 19. 5. 2025)

DOVEČAR, M., ŠČAP, Š., 2023. Uredba EUDR – odgovor EU na izzive krčitev in degradacije gozdov. Gozdarski vestnik : slovenska strokovna revija za gozdarstvo [na spletu]. 2023. Vol. 81, no. 10, p. 345–353. [Dostopano 13. 6. 2025]. Pridobljeno s:
<https://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?lang=slv&id=18300>

Euractiv, 2025. EU to blacklist just four countries under deforestation law. URL:
<https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-to-blacklist-just-four-countries-under-deforestation-law/> (citirano: 19. 5. 2025)

Evropska komisija, 2025a. Commission takes action to simplify the implementation of the EU Deforestation Regulation. Sporočilo za javnost, Bruselj, 15. 4. 2025. URL:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1063 (citirano: 19. 5. 2025)

Evropska komisija, 2025b. COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION laying down rules for the application of the Deforestation Regulation. 20. 5. 2025. URL:
https://environment.ec.europa.eu/publications/commission-implementing-regulation-laying-down-rules-application-deforestation-regulation_en
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1063 (citirano: 13. 6. 2025)

FSC, 2025. EUDR simplification: what it means for wood and rubber. URL:
<https://fsc.org/en/newscentre/eudr/eudr-simplification-what-it-means-for-wood-and-rubber> (citirano: 19. 5. 2025)